

POSTANOWIENIE

3 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Władysław Pawlak

na posiedzeniu niejawnym 3 kwietnia 2024 r. w Warszawie
w sprawie ze skargi J. Ś.
o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku
Sądu Okręgowego w Opolu
z 26 marca 2021 r., II Ca 1/21,
wydanego w sprawie z powództwa J. D.
przeciwko J. Ś.
o zapłatę,

odmawia przyjęcia skargi do rozpoznania.

(E.C.)

UZASADNIENIE

Zaskarżonym obecnie wyrokiem z 26 marca 2021 r. Sąd Okręgowy w Opolu zmienił częściowo, na skutek apelacji pozwanego J. Ś., wyrok Sądu Rejonowego w Oleśnie z 19 listopada 2020 r., którym zasądzone od niego na rzecz powoda J. D. kwotę 38 295,96 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od 2 maja 2009 r. do dnia zapłaty, zastępując tę datę datą 19 grudnia 2014 r. i oddalając powództwo w pozostałym zakresie, oraz oddalił apelację pozwanego w dalszej części.

Sąd odwoławczy stwierdził, że Sąd Rejonowy poddał ocenie przesłanki stypizowane w art. 415 k.c., tak co do winy, szkody i adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy nimi (art. 361 § 1 k.c.), uwzględniając, że zgodnie z dyspozycją art. 11 k.p.c. jest on związany ustaleniami wyroku skazującego Sądu Rejonowego w Kluczborku z dnia 23 grudnia 2014 r. co do popełnionego przez pozwanego przestępstwa za czyn określony w art. 300 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k. Powyższe skutkowało słusznym przyjęciem, że doszło do wypełnienia przesłanek odpowiedzialności deliktowej w rozumieniu art. 415 k.c. Ocena stanu faktycznego prowadzi do wniosku, że powód doznał szkody na skutek winy (czynu niedozwolonego) pozwanego. Powód miał udowodnić wszystkie przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej w postaci: istnienia wierzytelności (prawomocny nakaz zapłaty Sądu Rejonowego w Kaliszu z 9 listopada 2009 r. wydany przeciwko dłużnikowi, którego pozwany był likwidatorem), która nie została zaspokojona z winy pozwanego (przestępstwo, za które został skazany mocą prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w Kluczborku VI Zamiejscowego Wydziału Karnego z siedzibą w Oleśnie z 23 grudnia 2014 r.), wysokości szkody - do poziomu kwoty 38 295,66 zł i adekwatnego związku przyczynowego między zawinionym działaniem pozwanego a szkodą w rozumieniu art. 361 § 1 k.c. - udaremnienie zaspokojenia wierzyciela J. D. poprzez zbycie (jako likwidator Z. Sp. z o.o. w P.) składników majątku spółki skutkowało powstaniem szkody majątkowej po stronie powoda. Jeśli weźmie się pod uwagę znamiona tego przestępstwa, którymi sąd cywilny na podstawie art. 11 k.p.c., był związany, to trudno uznać, że w sprawie nie doszło do wyrządzenia szkody w majątku powoda. Zdaniem Sądu odwoławczego na kanwie niniejszej sprawy należało poczynić jedynie ustalenia co do wysokości szkody. Jak wynika z treści pozwu, powód określił wysokość szkody na poziomie 38 295,96 zł (powód nie został zaspokojony do tej wysokości w wyniku udaremnienia przez pozwanego wykonania powołanego wyżej nakazu zapłaty Sądu Rejonowego w Kaliszu z 9 listopada 2009 r.).

Pozwany w skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Opolu domagał się stwierdzenia niezgodności tego orzeczenia z prawem, tj. z art. 361 § 1 k.c. w zw. z art. 415 k.c. w zw. z art. 11 k.p.c. W ramach podstaw skargi pozwany zarzucił naruszenie tych samych

przepisów, z którymi skarga miała być niezgodna. Naruszenia te mają powodować, że wydany wyrok jest niezgodny z prawem, gdyż Sąd drugiej instancji błędnie uznał, iż wyrok wydany w postępowaniu karnym na podstawie art. 300 § 2 k.k. wiąże także w zakresie związku przyczynowo-skutkowego co do powstałej szkody oraz wadliwie przyjął, iż szkoda spowodowana przez pozwanego wynika z prawomocnego nakazu zapłaty Sądu Rejonowego w Kaliszu z dnia 9 listopada 2009 r., co z kolei spowodowało, iż powód został zwolniony dowodowo z obowiązku wykazania tych okoliczności, które są konstytutywne dla zaistnienia odpowiedzialności deliktowej na podstawie art. 415 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, a jej celem jest uzyskanie prejudykatu umożliwiającego dochodzenie roszczeń odszkodowawczych za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem wykonywanie władzy publicznej (art. 417¹ § 2 k.c.).

Jak wynika z utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego, niezgodność z prawem orzeczenia rodząca odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa musi mieć charakter kwalifikowany, elementarny i oczywisty. Orzeczenie niezgodne z prawem to orzeczenie niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i nie podlegającymi różnej wykładni przepisami albo wydane w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania prawa, które jest ewidentne i nie wymaga głębszej analizy prawnej. Jedynie w takim przypadku orzeczeniu sądu można przypisać cechy bezprawności. Istotą władzy sądowniczej jest orzekanie w warunkach niezawisłości, w sposób bezstronny, zależny nie tylko od obowiązujących ustaw, ale także od wewnętrznego przekonania sędziego oraz jego swobody w ocenie praw i faktów stanowiących przedmiot sporu. Rozstrzygnięcie Sądu, jak to wyżej wskazano, zależy także od wyników wykładni, które mogą być różne w zależności od jej przedmiotu i przyjętych metod. W konsekwencji może istnieć szereg dopuszczalnych interpretacji danego przepisu, przy czym należy zauważyć, że samą wykładnię prawa z natury rzeczy cechuje pewien subiektywizm. (zob. uzasadnienia wyroków Sądu Najwyższego z 7 lipca 2006 r. I CNP 33/06, OSNC 2007, nr 2, poz. 35, z 31 marca 2006 r. IV CNP 25/05, OSNC, nr 1, poz. 17,

z 17 maja 2006 r., I CNP 14/06, nie publ., z 13 maja 2009 r., IV CNP 122/08, nie publ. i z 3 czerwca 2009 r. IV CNP 116/08, nie publ.).

Celem wstępnej selekcji w odniesieniu do tego rodzaju środka procesowego, przewidzianej w art. 424⁹ k.p.c., jest wyeliminowanie skarg oczywiście bezzasadnych, które bez konieczności wnikliwej analizy prawnej powinny być oddalone. Oczywista bezzasadność skargi, jako kryterium dozwolonego wyłączenia zachodzi wówczas, gdy powołane podstawy skargi już przy pierwszej ocenie pokazują, że faktycznie nie ma możliwości ich uwzględnienia, ponieważ nie miały miejsca, albo nie mogły mieć wpływu na kształt orzeczenia. Nie ma zatem potrzeby prowadzenia szerokiej analizy prawnej i dokonywania pogłębionego badania trafności zaskarżonego orzeczenia w odniesieniu do zastosowania prawa i jego wykładni. Ocena zasadności skargi polega niejako na antycypowaniu roli sądu, który orzekałby co do istoty sprawy z powództwa skarżącego o wynagrodzenie szkody wyrządzonej wydaniem prawomocnego orzeczenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 23 kwietnia 2015 r., V CNP 57/14, nie publ.).

W sytuacji, gdy z bezpośredniego oglądu sprawy wynika, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia byłaby oddalona, należy przyjąć, że jest ona oczywiście bezzasadna w rozumieniu art. 424⁹ k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2014 r., I BP 10/13, nie publ.).

Skonfrontowanie treści skargi z zaskarżonym orzeczeniem nie daje podstaw do skutecznego twierdzenia, że jest ono dotknięte kwalifikowaną wadliwością w zakresie zastosowania przepisów prawa materialnego bądź procesowego, które zostały w skardze powołane.

Zgodnie z jednym z dominujących stanowisk wyrażanych w doktrynie oraz w judykaturze sądów karnych, udaremnienie lub uszczuplenie zaspokojenia wierzyciela, przewidziane w art. 300 § 1 i 2 k.k., które jest przestępstwem materialnym i skutkowym, oznacza wyrządzenie wierzycielowi szkody. Przyjęcie takiego założenia przez Sąd odwoławczy w okolicznościach sprawy nie budzi sprzeciwu.

Z art. 11 k.p.c. wynika, że sąd cywilny jest związany ustaleniami wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego wynikające z art. 11 k.p.c. związanie sądu w postępowaniu cywilnym dotyczy znamion przestępstwa, a także okoliczności jego popełnienia. Zakres związania sądu prawomocnym wyrokiem skazującym dotyczy ustaleń co do okoliczności popełnienia przestępstwa zawartych w sentencji wyroku (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 2 lutego 2012 r., II CSK 330/11, nie publ.), czyli okoliczności składających się na jego stan faktyczny, co dotyczy osoby sprawcy, przedmiotu przestępstwa oraz czynu przypisanego oskarżonemu, które obejmuje sentencja wyroku. Dokładne określenie w sentencji wyroku czynu przypisanego oskarżonemu obejmuje wszystkie okoliczności zarówno o charakterze ogólnym (dotyczące przestępstwa w ogóle), jak i szczególne (charakterystyczne dla danego rodzaju przestępstw), czyli obejmuje wskazanie sprawcy przestępstwa, czasu i miejsce popełnienia przez niego czynu zabronionego, opis czynu zawierający wszystkie istotne elementy charakterystyczne dla danego przestępstwa, określenie sposobu popełnienia przestępstwa i przedmiotu przestępstwa, stwierdzenie winy sprawcy, w tym jego poczytalności, bezprawności czynu oraz w przypadku przestępstw materialnych także skutek i związek przyczynowy (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 18 maja 2021 r., I PSKP 47/21, OSNP 2022, nr 3, poz. 21).

Sąd Okręgowy w Opolu, który rozpoznawał sprawę z powództwa J. D., był zatem - na podstawie art. 11 k.p.c. - niewątpliwie związany ustaleniami prawomocnego wyroku karnego skazującego pozwanego za przestępstwo z art. 300 § 2 k.k. Związanie to obejmowało ustalenia dotyczące popełnienia czynu niedozwolonego, winy pozwanego oraz istnienia normalnego związku przyczynowego pomiędzy tym czynem a szkodą powoda, za czym przemawia także sama konstrukcja tego przestępstwa.

Odmienne natomiast przedstawia się kwestia ustalenia wysokości szkody, która nie była objęta wyrokiem skazującym pozwanego. W tym zakresie ustalenia zostały jednak poczynione przez Sąd odwoławczy samodzielnie. Skarżący ustalenia te wraz z oceną dowodów kwestionował - jak można przyjąć - w ramach postawionych zarzutów materialnoprawnych, lecz zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem zabieg taki należy uznać za niedozwolony (zob. postanowienie

Sądu Najwyższego z 14 września 2017 r., V CSK 600/16, nie publ. i wyrok tego Sądu z 13 października 2021 r., I CSKP 260/21, nie publ.). Jak wynika z art. 424⁴ k.p.c. oparcie skargi na zarzutach dotyczących ustaleń faktycznych lub oceny dowodów jest w ogóle niedopuszczalne. Pozwany w istocie podważał wartość dowodową określonego środka dowodowego, sugerując możliwość zastosowania innego rozwiązania. Ubocznie tylko należy zwrócić uwagę, że dochodzona przez powoda wysokość szkody (38 295,96 zł) stanowi około 70% podanej w skazującym wyroku karnym szacunkowej wartości ruchomości objętych zabezpieczeniem, które pozwany zbył, udaremniając w ten sposób zaspokojenie wierzytelności powoda (k. 68).

W konsekwencji nie można przyjąć, że w sprawie doszło do naruszenia powołanych w skardze przepisów prawa, które mogłyby prowadzić do uwzględnienia skargi pozwanego.

Z powyższych względów, Sąd Najwyższy na podstawie art. 424⁹ k.p.c. odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania.

(E.C.)

[ms]